

REMEMORĂRI DIN DOCUMENTE DE ARHIVĂ

Centironul lui Giugaru

Fiind pus – grație capacităților lui de influențare și prefacere a conștiințelor – în poziția de pion al propagandei comuniste, *Teatrul* a trebuit să fie ținut în permanență sub o privire atentă, critică din punctul de vedere al moralei proletcultiste. Astfel se și explică apariția unor articole în presa anilor '50, precum cel din „Contemporanul” intitulat *Schimbarea la față a unor spectacole*, cu adresă directă la anumite montări scenice.

Se considera, însă, de către forurile diriguibile, că simpla apariție a articolului nu era suficientă și urmau dezbateri cu „împlicinații”, cum este cea de față, la care participă marii noștri actori și regizori ai Teatrului Național din București (Sică Alexandrescu, Al. Șahighian, Alexandru Giugaru, Niky Atanasiu, Radu Beligan, Ion Talianu ș.a.), moralizați fără jenă de culturnici și de clasa muncitoare.

După ce s-au dezbătut cu interpreții de la *O noapte furtunoasă* faptele incriminate, a fost lărgit cercul discuției și publicistul Horia Liman a făcut o prezentare a luărilor de poziție anterioare. Spicuim din ele spre aducere aminte a celor ce-au traversat ședințe similare și pentru a oferi celor tineri dimensiunea ultraagiilor suferite de oameni de artă. Anul de grație: 1950.

Marin Radu Mocanu

**Conferința de la Sala Sf. Sava
Discuții în jurul articolului
*Schimbarea la față a unor
spectacole*
apărut în „Contemporanul”**

Conferința se deschide la ora 9,40. Prezidiul este format din tov. Horia Liman, Alexandru Șahighian, Chiril Economu, Irina Răchițeanu, Maria Voluntaru, Florica Șelmaru, Margareta Bărbuță, Moni Ghelerter.

Tov. Horia Liman: Tovarăși, în numele colectivului redacțional al revistei „Contemporanul”, vă mulțumesc că ați venit aci într-un număr atât de mare. Noi am convocat această discuție cu dumneavoastră pentru a lămuri o seamă de probleme ridicate de calitatea spectacolelor noastre de teatru. [...]

La originea inițiativei noastre se află articolul apărut în revista „Contemporanul”, acum câteva săptămâni, intitulat *Schimbarea la față a unor spectacole*, articol scris de tovarășa Margareta Bărbuță din redacția noastră. Acest articol a fost studiat de masa oamenilor de teatru și a dat loc la discuții, uneori aprinse, de mai multe ori principiale, care ne-au determinat să luăm contact cu parte din dumneavoastră. Noi am avut o primă discuție cu un număr mai redus de tovarăși din teatru – respectiv cu colectivul de la *O noapte furtunoasă*. [...] Această primă întâlnire a noastră cu dumneavoastră a avut deficiențe

serioase, prin aceea că nu a fost bine organizată, ci a avut un caracter oarecum improvizat, s-a desfășurat pe un spațiu de timp foarte limitat. [...] Mi-aș permite să arăt pe scurt, care au fost problemele ridicate de unii dintre tovarășii care erau atunci de față.

Tov. Sică Alexandrescu luând cuvântul cel dintâi, a arătat că: actorii care degradează unele spectacole sunt victime tocmai ale acelor caracteristici care au făcut din ei mari actori ai scenei noastre, și anume umorul și fantezia. [...]

Tov. Alex. Giugaru s-a referit îndeosebi la acea parte din articol care îl viza pe domnia sa personal. În articol era vorba de o exagerare a tovarășului Giugaru în momentul când, în *O noapte furtunoasă*, trebuie să-și încheie centironul. Domnia sa a arătat că centironul nu s-a încheiat de la început – nu din vina domniei sale, ci fiindcă era un defect al cataramii. Constatând însă că acest detaliu „merge la public”, a perseverat și s-a concentrat asupra centironului și în următoarele spectacole, introducând astfel în scenă un moment care inițial nu exista.

Tov. Niky Atanasiu a început prin a spune că articolul publicat de „Contemporanul” este unul din articolele pe care le detestă; ba, domnia sa a spus că însuși titlul îi displace: *Schimbarea la față a unor spectacole* – și a arătat de ce detestă

un astfel de articol, spunând că nu toate criticile sunt juste. [...] Domnia sa a ridicat apoi problema repetițiilor arătând că unele spectacole nu au suficiente repetiții, astfel încât se ajunge în ultimul moment la improvizații în seara premierei. Tovarășul Niky Atanasiu a vorbit de slăbiciunile comisiei de producție, care nu analizează în mod științific spectacolele. Domnia sa s-a referit și la contradicțiile dintre cronicarii dramatici, unii susținând un punct de vedere, alții alt punct de vedere – arătând că aceasta nu ajută pe actori, ci dimpotrivă îi dezorientează. Tovarășul Niky Atanasiu a subliniat necesitatea creșterii și a criticii dramatice, nu numai a actorului și a spectacolului. În încheiere, tov. Niky Atanasiu, revenind asupra problemei ridicate la început, anume aceea că noi ne-am referit mai mult la actorii de comedie în general, a spus că s-ar putea crede de către unii tovarăși din teatru că râsul este interzis în republica noastră populară, că dacă noi ne-am fi ocupat nu numai de comedii, ci și de dramă, desigur că nu s-ar fi dat loc la asemenea interpretare. Noi nu vom comenta această afirmație, ci vom lăsa în seama dumneavoastră să apreciați în ce măsură este ea justă sau nu. [...]

Tov. Radu Beligan era de părere să nu se mai ceară actorului „o mecanizare a interpretării”. Actorul, spunea tovarășul Beligan, „creează în timpul spectacolului anumite gesturi rămase epocale care completează textul și intențiile autorului”; acestea sunt rezultatul acestei contribuții actricești. Actorul „e dominat de fantezia lui”, ceea ce-l poate duce la

denaturarea unui spectacol. Tovarășul Beligan nu a avut o apreciere critică asupra acestei probleme, ci a căutat să explice care sunt cauzele care stau la baza fenomenului acesta al degradării spectacolelor. [...]

Tov. Ditteli: Pe marginea articolului *Schimbarea la față a unor spectacole*, eu, ca muncitor, vreau să-mi arăt punctul meu de vedere. Noi știm că în republica noastră, după transformările care au avut loc și după atâtea victorii ale clasei

muncitoare, noi ne-am schimbat drumul. Tovarășii vârstnici ar trebui, mai ales ei, să înțeleagă acest lucru că acel *eu* din individ trebuie să dispară în folosul maselor. În doi ani de activitate, am avut ocazia să văd că acel *eu* care tinde să îngreuneze individul și să-l izoleze se menține. Acea sudură între muncitori și actori nu s-a format încă. Munca în colectiv se duce numai superficial. Majoritatea actorilor, cu toată capacitatea lor intelectuală – nu știu dacă din comoditate sau din alte motive – nu vor să-și însușească acele învățături, acea morală a proletariatului, marxist-leninistă, fără de care într-o piesă cu subiect revoluționar nu se poate scoate în evidență lupta de clasă. Dacă tovarășul reprezintă un erou pe care n-au avut putința să-l cunoască din trăirea lor personală nu vor putea să dea acelui personaj, culoarea reală. Muncitorii din fabrici care vin să ne viziteze vin să-și însușească toate ideile noastre, toate sacrificiile pe care le-au adus generațiile premergătoare și ei sunt mai ridicați decât noi. Tovarășii de la „Apaca” au făcut și ei personal critica unui spectacol. I-am întrebat chiar eu personal ce părere au și mi-au răspuns: „Nu este realist”. [...]

Nu este realism-socialist în artă, cum în numim noi.

Vreau să ne luăm un angajament, nu eu ca muncitor, ci dumneavoastră să renunțați la acea comoditate, pentru prezent și viitor. Să vă însușiți știința marxist-leninistă, să dispară complet acel individualism, altfel nu putem merge spre progres. Atâta am avut de spus.

Centironul lui
Gingaru